

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Георги Иванов Митов, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Юридически факултет, катедра „Наказателноправни науки“

за дисертационния труд на проф. д-р Лазар Георгиев Груев
на тема „Наказването за престъпление“

за присъждане на научната степен „доктор на юридическите науки“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право, специалност Наказателно право

основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед № 110/28.02.2020 г. на Ректора на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“

Проф. д-р Лазар Груев е утвърден учен и преподавател. Автор е на множество публикации в областта на наказателното право.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Представеният дисертационен труд на проф. д-р Лазар Груев на тема „Наказването за престъпление“ представлява първото цялостно изследване в правната ни литература по този проблем. Това определя рецензираната работа като изключително актуална и по този начин тя запълва една съществена празнота в българската наказателноправна теория.

Въпросите, свързани с наказването за извършено престъпление, са едни от най-сложните и фундаментални проблеми в наказателното право. Изясняването на целите, които се преследват и постигат с тази дейност, както и ефективността на възпитателния и правостопирация ефект от наказването имат изключително важно теоретично и практическо значение. Изработването на цялостен модел на наказването за престъплението може да се определи като самостоятелен съществен научен принос на разработката.

Авторът следва да бъде адмириран за успешното му разработване и за научна дързост и увереност за решаването на този комплексен проблем, който надхвърля границите на наказателното право.

Проф. Лазар Груев прави критичен анализ на съществуващата правна уредба в Наказателния кодекс (НК) и свързаните закони, както и на съдебна практика и релевантните международни актове в тази насока, и на тази основа разработва основните проблеми в тази материя. Това му позволява да направи многобройни предложения за промени в действащата правна регламентация с оглед на адекватност на направените теоретични изводи за съдържанието, същността им и тяхната ефективност. Това прави изследването особено ценно за доктрината и за законодателя.

2. Дисертационният труд е малко над 200 страници, включително библиографска справка, съдържаща близо 120 заглавия на кирилица и латиница. Бележките под линия са 85. Приложени са резюме на английски и ключови думи на български, английски и немски езици.

Дисертацията не следва класическата схема за структура и не е разделена формално на глави, а на последователно преливащи се параграфи, в които тематично са обособени в групи отделните разгледани проблеми и институти.

3. Авторефератът отговаря на нормативните изисквания и представя точно рецензираното съчинение. Дисертантът убедително е аргументирал актуалността и важността на темата, очертал е предмета на научното изследване, формулирал е целите и задачите на изследването и е посочил методологията. Синтезирано е представено съдържанието на отделните глави на дисертационния труд, посочени са и приносите и предложенията *de lege ferenda*.

КРАТКО СЪДЪРЖАНИЕ НА ТРУДА

Авторът започва с фундаменталния въпрос за наказателната отговорност и търси комплексност в неговото проявление – цели и критерии за наказването, видове наказания, видове противообществени деяния (престъпления и простъпки), наказания и мерки за обществено въздействие и контрол, допълнителни последици от осъждането. Комплексният характер на изследването има и друг ракурс – в търсенето на връзка с диференцираните процедури (съкратено съдебно следствие в първа инстанция и решаване на делото със споразумение) в Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) и въпросите на наказването. Проблемите са разгледани и на плоскостта на сравнителноправен анализ на чуждите законодателства и проекция на наказателното право на Европейския съюз и практиката на Съда по правата на човека и Съда на Европейския съюз с оглед на „европейската перспектива“ за развитието на българското право и транспонирането на правото на Европейския съюз в законодателството ни.

На фона на общите въпроси са разгледани и специфичните проблеми възникващи в процеса на наказване на непълнолетните, при отделните стадии на умишлена престъпна дейност, при отделните форми на съучастие и при множество престъпления. Направена са допълнителни (към общоприетите) аргументи за разграничението между наказателната и административното наказателната отговорност и за „наказателната отговорност“ на юридическите лица.

В края на основата на направените изводи в изложението са посочени основните изводи и са направени множество предложения *de lege ferenda* за промени в действащото законодателство.

НАУЧНИ, НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ И ДОСТОЙНСТВА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Достойнството и ценността на рецензирания труд е в комплексността, задълбочеността и всеобхватността на научното изследване

на разглежданите проблеми, което може да се обособи като самостоятелен принос.

Авторът прави за първи път в наказателноправната ни литература цялостен теоретичен модел на наказването за извършеното престъпление. По оригинален начин са представени иновативните му виждания за цялостна теория по тези проблеми. Това прави трудът полезен за широк кръг читатели – научни работници, практикуващи юристи, представители на законодателната власт. Това му придава и актуалност поради липсата на подобно цялостно изследване в доктрината на наказателното право.

2. Като безспорни научни приноси на дисертационния труд могат да бъдат посочени изясняването на точното съдържание на редица понятия в разглежданата материя и предложенията за промяната в техните наименования (за пример ще посоча „освобождение от наказанието“ вместо сегашното „освобождение от наказателна отговорност“ и други).

Положително следва да бъдат оценени и удачните сравнителноправни анализи на наказването и видовете наказания в чуждите законодателства (особено широко е застъпено немското право) и възможността за лесно и безпроблемно адаптиране на някои от техните разрешения в българската наказателноправна система.

На основата на съдебната практика, която е анализирана подробно и задълбочено, авторът е посочил противоречията в правоприлагането и е дал своето виждане за тяхното разрешаване. Специфичен ракурс на изследването е разглеждането на практиката на Съда по правата на човека и Съда на Европейския съюз. Това може да се посочи като самостоятелен приносен момент в разработката.

3. Приносен момент имат и направените множество предложения *de lege ferenda* за усъвършенстване на законодателството.

Голяма част от тях заслужават подкрепа, други са спорни и трудно приемливи от мнозина. Те, по несъмнен начин, показват широките познания на автора в разглежданата материя и възможността му за критичен анализ на действащото законодателство, научната литература и съдебната практика.

Без претенция за изчерпателност мога да посоча някои от особено съществените предложения.

Подкрепа заслужава предложената идея за единна регламентация на наказанията, мерките за въздействие, контрол и възпитание и допълнителните последици в една глава на общата част на НК, озаглавена „Правни последици от деянието“. Особено необходима промяна е предложеното разграничаването на наказателноправноправните деяния на престъпления и простъпки.

За преодоляване на много практически проблеми ще допринесе предложеното ясното и точното разграничаване на наказанията на основни и допълнителни, отпадането на наказанието „доживотният затвор без замяна“, намаляването на сроковете (минимален и максимален – от три месеца до петнадесет години, а по изключение – до двадесет) на наказанието лишаване от свобода.

Иновативни са предложенията за въвеждане на „подневна“ система при определянето на наказанието глоба и възможността при неизпълнение за замяна на наложеното наказание глоба с лишаване от свобода, възможността за отлагане изпълнението на наказанието глоба – с определяне на мерки за въздействие по време на изпитателния срок, съответно уреждане на последиците при неизпълнение на наложените мерки или извършването на престъпление в този срок.

Удачни са предложенията за прецизиране и допълване на уредбата на условното осъждане, новите идеи за допълнителни последици, свързани с осъждането, уредбата на освобождаването от наказателна отговорност (чл. 78а НК) и други.

Оригинална е идеята за приемане на отделен Закон за отговорността на юридическите лица.

4. В трудът дисертантът чрез комплексен подход изследва значими и важни за теорията и практиката въпроси на наказателното право. Той привежда убедителна аргументация в подкрепа на застъпените становища и за оборване на критикуваните мнения при коректен тон на научната полемика. Поддържаните становища са обосновани и изразяват авторската позиция. Коректно са цитирани библиографските източници.

Работата е четивна и чрез специфичния начин, избран от автора, за представяне на изследваната материя я прави лесна за ползване и увлекателна за читателя. Написана е на точен юридически език.

ПУБЛИКАЦИИ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИЯТА

Проф. д-р Лазар Груев има дванадесет публикации по дисертацията, съгласно представената справка – две монографии и единадесет студии и статии.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на изложеното считам, че представеният дисертационен труд на тема „Наказването за престъпление“ съдържа теоретични обобщения и решения на научни и научно-приложими проблеми, които представляват значителен и оригинален принос в науката.

Поради това, на основание чл. 12, ал. 4 от Закона за развитие на академичния състав в Република България и чл. 37, ал. 1 от Правилника за приложението му, давам положителна оценка на дисертационния труд и убедено предлагам на почитаемото научно жури да вземе решение за присъждането на проф. д-р Лазар Георгиев Груев на научната степен „доктор на юридическите науки“.

11.03.2020 г.

Дал становището:

проф. д-р Георги Митов